# 8189 - İslam’da Çocuğun Velayetinde Kim Önceliklidir?

**Soru**

Birkaç yıllık evlilikten sonra bir adam, eşini boşamış ve çocuğunu annesinden almaya çalışmıştır. Kadın soruyor: “Çocuğun velayeti/bakımı)bana mı yoksa eski eşime mi aittir? Özellikle de ben ailemin yanına yerleşmek üzere başka bir ülkeye gideceksem durum nasıl olur?”

**Detaylı cevap**

Allah’a hamd olsun.

Çocuğun velayeti hususunda kadınlar, erkeklere göre daha önceliklidir. Çünkü kadınlar, çocuklara karşı daha şefkatli, merhametli, terbiyede daha ehil ve sıkıntılara karşı daha sabırlıdır. Bu sebeple anne, evladının velayetine –ister erkek ister kız olsun– evlenmediği sürece ve velayet için aranan şartları taşıdığı müddetçe, ittifakla herkesten daha layıktır.

**Velayet için aranan şartlar şunlardır:**

- Mükellef olması/sorumluluk bilincine sahip olmak,
- Hürriyet,
- Adalet,
- Eğer çocuk Müslümansa, velayeti üstlenecek kişinin de Müslüman olması,
- Çocuğun bakım ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek güce sahip olmak,
- Çocuğa yabancı bir erkekle evli olmamak.

Bu şartlardan biri gerçekleşmez yahut delilik, evlilik gibi engelleyici bir durum ortaya çıkarsa, velayet hakkı düşer. Ancak engel ortadan kalktığında hak yeniden doğar. Bununla birlikte esas olan, çocuğun maslahatı/yararı gözetilmesidir; çünkü çocuğun hakkı önceliklidir.

**Velayet süresi:** Çocuğun kendi ihtiyaçlarını görebilecek hale gelmesine kadar devam eder. Yani

kendi başına yemek yiyip içebildiği, temizlik ihtiyacını giderebildiği zamana kadar... Bu da genellikle yedi veya sekiz yaş civarıdır. Çocuk bu döneme geldiğinde velayet sona erer.

**Velayet ve seyahat meselesi:**

Anne ile baba ayrıldığında ve çocuk konusunda ihtilaf ettiklerinde, yolculuk ve yerleşme durumuna göre hükümler değişir:

1. Taraflardan biri geçici bir yolculuğa çıkmak isterse, yerinde kalan taraf çocuğa velayet bakımından daha önceliklidir.
2. Taraflardan biri, kalıcı olarak yerleşmek üzere yolculuğa çıkmak isterse ve gidilecek yer veya yol tehlikeliyse, yine yerinde kalan taraf önceliklidir.
3. Taraflardan biri güvenli bir şehre taşınmak isterse, baba velayet hakkına daha layıktır; bu durumda fark etmez, taşınmak isteyen anne de olsa baba da olsa öncelik babadadır.
4. Anne ve baba aynı yere birlikte taşınıyorsa, anne velayet hakkını korur.
5. Eğer yolculuk kısa mesafedeyse, yani baba çocuğu her gün görebilecek durumdaysa, anne velayet hakkını sürdürür.

Çocuk kendi başına ihtiyaçlarını karşılayacak hale geldiğinde, velayet dönemi biter; ardından kefâlet (gözetim ve himaye) dönemi başlar. Bu da çocuk bulûğ çağına erdiğinde (erkek için ihtilam, kız için hayız gördüğünde) sona erer. Bundan sonra çocuk kendi iradesinde serbest olur.

**Kadının çocuğu gözetme hakkı:**

Fıkıh alimleri görüşlerinden anlaşıldığı üzere, kadınların –özellikle anne ve nine gibi yakın akrabaların– çocuğun bakım ve gözetiminde hakları vardır. Ancak anne ile babanın ihtilafa düşmesi halinde, kimin daha öncelikli olacağı hususunda mezhepler arasında ihtilaf vardır:

- **Mâlikîler ve Zâhirîler:** Anne, ister erkek ister kız olsun, çocuğun velayetinde daha önceliklidir.
- **Hanbelîler:** Erkek çocukta çocuğa tercih hakkı verilir; kız çocuğunda ise baba önceliklidir.
- **Hanefîler:** Baba erkek çocukta, anne ise kız çocukta önceliklidir.

En kuvvetli görüş ise şudur: Anne ve baba velayet için ehil olduklarında ve aralarında ihtilaf

çıktığında, **çocuğa tercih hakkı tanınır**.

En doğrusunu Allah bilir.